

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

I. ÚS 74/08-23

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 22. mája 2008 v senáte zloženom z predsedu Petra Brňáka a zo sudkyne Marianny Mochnáčovej a sudcu Milana Ľalíka v konaní o sťažnosti Mgr. M. M., T., zastúpenej advokátom JUDr. R. A., B., vo veci namietaného porušenia jej základného práva na prerokovanie vecí bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Bratislava I v konaní vedenom pod sp. zn. 18 C 169/03 takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo Mgr. M. M. na prerokovanie vecí bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Bratislava I v konaní vedenom pod sp. zn. 18 C 169/03 **p o r u š e n é b o l o .**

2. Okresnému súdu Bratislava I v konaní vedenom pod sp. zn. 18 C 169/03 **p r i k a z u j e** konať vo veci bez zbytočných prietáhov.

3. Mgr. M. M. priznáva finančné zadostučinenie v sume 80 000 Sk (slovom osemdesiat tisíc slovenských korún), ktoré jej je Okresný súd Bratislava I povinný zaplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

4. Okresný súd Bratislava I je povinný uhradiť Mgr. M. M. trovy právneho zastúpenia v sume 6 296 Sk (slovom šesťtisícdeväťdesiatšesť slovenských korún) na účet jej právneho zástupcu JUDr. R. A., B., do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením č. k. I. ÚS 74/08-9 zo 6. marca 2008 prijal podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na ďalšie konanie sťažnosť Mgr. M. M., T. (ďalej len „sťažovateľka“), zastúpenej advokátom JUDr. R. A., doručенú ústavnému súdu 27. decembra 2007, ktorou namietala porušenie svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) postupom Okresného súdu Bratislava I (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 18 C 169/03.

Zo sťažnosti sťažovateľky vyplýva, že 2. októbra 2003 podala okresnému súdu žalobu proti Poštovej banke, a. s. (ďalej len „obžalovaný“), o zaplatenie 225 610 Sk s príslušenstvom, ktorá je okresným súdom vedená pod sp. zn. 18 C 169/2003. Následne 28. októbra 2003 bola sťažovateľke doručená výzva okresného súdu na zaplatenie súdneho poplatku, ktorý sťažovateľka 29. októbra 2003 v plnej výške uhradila. Okresnému súdu bola 19. januára 2005 doručená urgencia sťažovateľky o urýchlenie postupu konania v právnej veci vedenej pod sp. zn. 18 C 169/2003. Keďže okresný súd na túto urgenciu nereagoval,

sťažovateľka doručila 29. júna 2006 predsedovi okresného súdu svoju sťažnosť z 27. júna 2006 na prietahy v predmetnom konaní. Z obsahu odpovede predsedu okresného súdu je zrejmé, že sťažnosť bola dôvodná. Predseda okresného súdu uviedol: „Z obsahu súdneho spisu sp. zn. 18 C 169/03 bolo zistené, že návrh na začatie konania bol doručený súdu dňa 02. 10. 2003. Vec bola pridelená na rozhodnutie sudcovi tunajšieho súdu... Súdna tajomníčka dňa 09. 10. 2003 dala pokyn na doručenie výzvy na zaplatenie súdneho poplatku za návrh. Z výpisu o zaplatení zo dňa 29. 10. 2003 vyplýva, že poplatok bol uhradený. Súdna tajomníčka dňa 05. 11. 2003 predložila vec zákonnej sudkyňi na doručenie návrhu uznesením v súlade s Občianskym súdnym poriadkom.

Sudkyňa dňa 01. 07. 2007 v súdnom spise zaznačila pokyn na predloženie veci vyššej súdnej úradníčke na prípravu pojednávania.

Spis si sudkyňa vyžiadala až na základe sťažnosti dňa 13. 07. 2006 a dala pokyn civilnej kancelárii na doručenie návrhu na vyjadrenie sa odporcovi, vyžiadanie súdneho spisu sp. zn. 17 C 37/01 z Okresného súdu Lučenec a doručenie poučenia účastníkom konania. Po skončení prípravy pojednávania budete na stanovený termín písomne volaný.

Za vzniknutý prietah v konaní od 05. 11. 2003 sa Vám v mene súdu ospravedlňujem.

Vybavenie veci budem priebežne sledovať tak, aby k zbytočným prietahom v konaní nedochádzalo.“

V rámci odôvodnenia svojej sťažnosti sťažovateľka uviedla: „Z uvedených skutočností jasne vyplýva, že Okresný súd Bratislava I svojou nečinnosťou v predmetnom konaní so spis. zn. 18 C 169/2003 porušil ústavné právo sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov. Od podania návrhu na začatie predmetného konania dňa 2. 10. 2003 (resp. od zaplatenia súdneho poplatku dňa 29. 10. 2007, správne malo byť uvedené 2003; pozn.) uplynuli už bezmála štyri roky. Je len smutným konštatovaním, že posledným úkonom súdu, ktorý v danej veci vykonal bolo adresovanie výzvy sťažovateľovi na zaplatenie súdneho poplatku, čo je v časovom horizonte štyroch rokov naozaj málo. Samozrejme za predpokladu, že neberieme do úvahy odpoveď predsedu Okresného súdu Bratislava I na našu sťažnosť, pretože tá v konečnom dôsledku až do dnešného dňa k žiadnej náprave nevedla...

Pri posudzovaní zložitosti vecí sú rozhodujúce najmä kritériá zložitosti platnej právnej úpravy a zložitosti skutkových okolností prípadu. Sme toho názoru, že v predmetnom konaní vedenom na Okresnom súde Bratislava I Pod spis. zn. 18 C 169/2003 nie je prítomné ani jedno z týchto rozhodných kritérií.“

Vzhľadom na uvedené sťažovateľka ústavnému súdu navrhla, aby nálezom rozhodol, že jej základné právo na prerokovanie vecí bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy bolo postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 18 C 169/2003 porušené, zároveň aby prikázal okresnému súdu konať v jej právnej veci bez zbytočných prietáhov, priznal jej primerané finančné zadosťučinenie v sume 100 000 Sk a náhradu trov konania pred ústavným súdom.

Okresný súd sa na základe výzvy ústavného súdu vyjadril k sťažnosti podaním sp. zn. Spr. 3261/08 zo 7. marca 2008, v ktorom opísal doterajší priebeh konania a uviedol:

«Dňa 02. 10. 2003 bol tunajšiemu súdu doručený návrh na začatie konania v právnej veci navrhovateľa: Mgr. M. M. proti odporcovi: Poštová banka a. s.. Dňa 09. 10. 2003 súd vyzval navrhovateľa na zaplatenie súdneho poplatku a právnenému zástupcovi navrhovateľa bola výzvy na zaplatenie súdneho poplatku zaslaná na vedomie. Dňa 21. 11. 2003 sa zásielka, ktorou súd doručoval výzvu navrhovateľovi, súdu späť s poznámkou „v odbernej lehote nevyžiadané“. Dňa 30. 10. 2003 záznam o zaplatení súdneho poplatku. Dňa 19.01. 2005 doručená žiadosť právneho zástupcu navrhovateľa na konanie vo veci. Dňa 13. 07. 2006 pokyn na doručenie návrhu na začatie konania odporcovi a vyžiadanie spisu sp. zn. 17 C 37/2001 od Okresného súdu v Lučenci. Dňa 25. 03. 2008 vypravené zo spisovej kancelárie: žiadosť o zapožičanie spisu a odporcovi doručený návrh na začatie konania...

S poukazom na jednotlivé úkony vykonané v predmetnom konaní musím konštatovať, že predmetné konanie je poznačené prietahom, ktorý bol spôsobený neprimerane vysokým počtom pridelených vecí v oddelení zákonnej sudkyne ako i pretrvávajúcim poddimenzovaným stavom sudcov a administratívnych pracovníkov na Okresnom súde Bratislava I. Sťažnosť sťažovateľov na prietahy v konaní je dôvodná...

V prípade, že Ústavný súd SR dospeje k názoru, že bolo porušené právo sťažovateľa na prerokovanie vecí bez zbytočných prietáhov, dovoľujem si požiadať, aby bolo vzaté do

úvahy, že zákonná sudkyňa subjektívnym konaním nezavinila vznik priedahov v konaní. S poukazom na uvedené objektívne dôvody, za ktorých došlo k priedahu v konaní prosím Ústavný súd Slovenskej republiky, aby uvedené skutočnosti pri rozhodovaní o priznaní finančného zadosťučinenia vzal do úvahy a nepriznal mu finančné zadosťučinenie v plnej výške.»

Sťažovateľka vo svojom vyjadrení doručenom ústavného súdu 21. apríla 2008 vzala stanovisko okresného súdu na vedomie a meritórne sa k nemu nevyjadrovala.

Ústavný súd zo súvisiaceho súdneho spisu zistil rovnaký priebeh konania, ako bol opísaný sťažovateľkou, ako aj okresným súdom v jeho vyjadrení.

So súhlasom účastníkov konania ústavný súd podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože dospel k názoru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

II.

Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Sťažovateľka sa svojou sťažnosťou domáhala vyslovenia porušenia základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, podľa ktorého každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných priedahov.

Ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou „Účelom základného práva na prerokovanie vecí bez zbytočných priedahov je odstránenie

stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu“ (m. m. IV. ÚS 221/04).

Základnou povinnosťou súdu a sudcu je preto zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie.

Táto povinnosť súdu a sudcu vyplýva z § 6 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“), ktorý súdom prikazuje, aby v súčinnosti so všetkými účastníkmi konania postupovali tak, aby ochrana ich práv bola rýchla a účinná, ďalej z § 100 ods. 1 OSP, podľa ktorého len čo sa konanie začalo, postupuje v ňom súd i bez ďalších návrhov tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá.

Sudca je podľa § 117 ods. 1 OSP povinný robiť vhodné opatrenia, aby sa zabezpečilo splnenie účelu pojednávania a úspešné vykonanie dôkazov.

Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným priet'ahom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (III. ÚS 111/02, IV. ÚS 74/02, III. ÚS 142/03) zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje (1), správanie účastníka súdneho konania (2) a postup samotného súdu (3). Za súčasť prvého kritéria sa považuje aj povaha prerokúvanej veci.

1. Predmetom konania okresného súdu je nárok sťažovateľky na zaplatenie 225 610 Sk z titulu vydania bezdôvodného obohatenia. Napadnuté konanie nemožno považovať po vecnej stránke ani po právnej stránke za zložité a ide o vec, ktorá patrí k štandardnej agende všeobecných súdov.

2. Ústavný súd posudzoval priebeh napadnutého konania aj z hľadiska správania sťažovateľky ako účastníčky súdneho konania a nezistil žiadnu skutočnosť, ktorá by mala byť osobitne zohľadnená na jej ťarchu pri posudzovaní otázky, či a z akých dôvodov došlo v tomto konaní k zbytočným priet'ahom.

3. Pokiaľ ide o postup okresného súdu v posudzovanom konaní, ústavný súd prihliadal na § 100 ods. 1 OSP, podľa ktorého len čo sa konanie začalo, postupuje v ňom súd i bez ďalších návrhov tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá.

Z dosiaľ vykonaných úkonov súdu vyplýva, že priebeh konania okresného súdu v období od podania žaloby 2. októbra 2003 až dosiaľ sa vyznačuje neefektívnou činnosťou súdu, a tým zbytočnými priet'ahmi v konaní. Nečinnosť okresného súdu spočívajúca v jeho neefektívnej činnosti charakterizuje posudzované konanie ako celok, a to osobitne vzhľadom na celkovú dĺžku konania v trvaní viac ako 4 rokov v spojení len s tromi úkonmi okresného súdu v celom tomto období (9. októbra 2003 výzva na zaplatenie súdneho poplatku a 25. marca 2008 zaslanie návrhu na začatie konania na vyjadrenie odporcovi a vyžiadanie iného súdneho spisu).

Okresný súd vo svojom vyjadrení uznal dôvodnosť sťažnosti sťažovateľky a vznik priet'ahov v posudzovanom súdnom konaní a žiadal ústavný súd, aby pri rozhodovaní o výške finančného zadosťučinenia zohľadnil, že k priet'ahom došlo z objektívnych dôvodov spôsobených zaťaženosťou súdu.

Vychádzajúc z uvedeného ústavný súd dospel k názoru, že doterajším postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 18 C 169/03 došlo k zbytočným priet'ahom, a tým aj k porušeniu základného práva sťažovateľky podľa čl. 48 ods. 2 ústavy.

III.

Vzhľadom na všetky uvedené dôvody ústavný súd vyslovil porušenie základného práva sťažovateľky na prerokovanie predmetnej veci bez zbytočných prietáhov zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy, tak ako to je uvedené vo výroku tohto rozhodnutia v bode 1.

V nadväznosti na tento výrok a v záujme efektívnosti poskytnutej ochrany sťažovateľke ústavný súd vo výroku tohto rozhodnutia v bode 2 prikázal okresnému súdu podľa čl. 127 ods. 2 ústavy a podľa § 56 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde konať vo veci bez zbytočných prietáhov.

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadost'účinenie.

Podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde ak sa sťažovateľ domáha primeraného finančného zadost'účinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha. Podľa § 56 ods. 5 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd rozhodne o priznaní primeraného finančného zadost'účinenia, orgán, ktorý základné právo alebo slobodu porušil, je povinný ho vyplatiť sťažovateľovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu.

Sťažovateľka žiadala aj o priznanie primeraného finančného zadost'účinenia v sume 100 000 Sk z dôvodov uvedených v sťažnosti poukazujúc najmä na dlhotrvajúcu právnu neistotu.

Cieľom primeraného finančného zadost'účinenia je dovriešenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany, nielen deklaráciu porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez porušovania základného práva (IV. ÚS 210/04).

Podľa názoru ústavného súdu prichádza v tomto prípade do úvahy priznanie primeraného finančného zadost'účinenia.

Pri určení primeraného finančného zadosťučinenia ústavný súd vychádzal zo zásad spravodlivosti aplikovaných Európskym súdom pre ľudské práva, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

Vzhľadom na doterajšiu dĺžku konania okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 18 C 169/03, berúc do úvahy konkrétne okolnosti prípadu, ako aj skutočnosť, že namietané konanie nebolo do rozhodnutia ústavného súdu právoplatne skončené a od podania návrhu na začatie konania uplynuli viac ako 4 roky, ústavný súd považoval priznanie sumy 80 000 Sk za primerané finančné zadosťučinenie podľa § 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde.

Ústavný súd napokon rozhodol aj o úhrade trov konania sťažovateľky, ktoré jej vznikli v dôsledku právneho zastúpenia pred ústavným súdom advokátom JUDr. R. A. Ústavný súd priznal úhradu za dva úkony právnej služby (prevzatie a príprava zastúpenia a spísanie sťažnosti a jej podanie) v súlade s § 1 ods. 3, § 11 ods. 2 a § 14 ods. 1 písm. a) a c) v spojení s § 13 ods. 3 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“), a to v sume 2 970 Sk za jeden úkon právnej služby krát dva úkony a 2 x 178 Sk režijný paušál (§ 16 ods. 3 vyhlášky). Úhrada bola priznaná v celkovej sume 6 296 Sk.

Priznanú úhradu trov právneho zastúpenia je okresný súd povinný uhradiť na účet právneho zástupcu sťažovateľky (§ 31a zákona o ústavnom súde v spojení s § 149 OSP).

Podanie právneho zástupcu doručené ústavnému súdu 21. apríla 2008 nevyhodnotil ústavný súd vzhľadom na jeho obsah (absencia ústavnoprávneho aspektu) ako podanie vo veci samej, a preto odmenu zaň nepriznal.

Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 22. mája 2008